

TÜRKİYE'DE COVID-19 PANDEMİSİNİN KAMUSAL VE ÖZEL ALAN ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Eda KILIÇ*

Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ**

ÖZET

COVID-19, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik etkileri ile tüm dünyayı saran bir pandemi ortamı oluşturmuştur. Hükümetler tarafından yapılan yasal düzenlemelerle ekonomik etkiler hafifletilmeye çalışılsa da pandemi nedeniyle alınan tedbirler ve ortaya çıkan sağlık sorunları, bireylerin pandeminin olumsuz etkilerini derinden hissetmesine neden olmuştur. Bu çalışmada, işgücüne katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleriyle COVID-19 pandemisinin ortaya çıkardığı olumsuzlukların ve pandemi sürecindeki tedbir ve yasal düzenlemelerin kamusal ve özel alan üzerindeki etkilerinin ilişkisi Türkiye özelinde tespit edilmeye çalışılmıştır. 506 katılımcı ile gerçekleştirilen anket çalışmasının ki-kare analiz sonuçlarına göre, istihdam durumu, sektör, çalışma süresi ve sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olma durumu gibi değişkenler, katılımcıların pandeminin yarattığı ekonomik sıkıntılardan etkilenme düzeyini ve bu süreçte yasal düzenlemelerden yararlanma olanaklarını etkilemektedir. Çalışmanın bir diğer önemli bulgusu ise evden çalışma imkânına sahip ve 2/3'ü kadın olan katılımcıların, uzaktan eğitime geçiş ile ev içi iş yükünün de artmış olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Çalışma Hayatı, Uzaktan Eğitim, Evden Çalışma, Yasal Düzenlemeler.

JEL Kodları: I18, J08, J81.

EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON PUBLIC AND PRIVATE SPHERE IN TURKEY

ABSTRACT

COVID-19 has created a pandemic environment that surrounds the whole world with its economic, sociological and psychological effects. Although the economic effects have been tried to be mitigated by the legal regulations made by the governments, the measures taken due to the pandemic and the health problems that have arisen have caused the individuals to feel the negative effects of the pandemic deeply. In this study, the relationship between the socio-demographic characteristics of the workforce and the negative effects of the COVID-19 pandemic and the effects of the measures and legal

* Bağımsız Araştırımacı, Balıkesir/Türkiye, E-mail: edaakademik@gmail.com.

** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, Eskişehir/Türkiye. E-mail: esinkilic@ogu.edu.tr.

Makale Geçmiři/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 28 Aralık / December 2021

Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 17 Haziran / June 2022

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 7 Ağustos / August 2022

regulations during the pandemic process on the public and private spheres were tried to be determined in Turkey. According to the results of the chi-square analysis of the survey conducted with 506 participants, variables such as employment status, sector, working hours and being registered with the social security institution have effects on the level of being affected by the economic difficulties caused by the pandemic and the opportunity to benefit from legal regulations in this process of the participants. Another important finding of the study is that the domestic workload of the participants, who have the opportunity to work from home and 2/3 of whom are women, has increased due to the online education.

Keywords: COVID-19, Work Life, Online Education, Working from Home, Legal Regulations.

JEL Codes: I18, J08, J81.

1. GİRİŞ

COVID-19 pandemisi, küresel bir sağlık sorunu olarak hem dünyada hem de Türkiye’de toplumsal ve ekonomik hayatı etkisi altına almıştır. Yaşanan bu pandemi süreci, toplum üzerinde tehdit unsuru haline gelirken pandeminin doğrudan ve dolaylı etkileri, çalışma hayatında yer alan tüm bireyler ve onların aileleri tarafından hissedilmektedir. Tüm dünyada görülen vaka sayısındaki artış, toplumsal kısıtlamaları ve bunların çalışma hayatının merkezini oluşturduğu kamusal alana yansımalarını beraberinde getirmiştir. Sosyal mesafe, seyahat kısıtlamaları, karantina uygulamalarının yanı sıra iş yerlerinin kapatılması, çalışma saatlerinde esneklik sağlanması, kısmi çalışma, ücretsiz izin, uzaktan eğitim ve evden çalışma uygulaması gibi önlemler doğrultusunda, çeşitli işkollarındaki iş yerlerinde faaliyetler kısmen ya da tamamen dururken kamu kurum ve kuruluşları da pandemi koşullarına uyumlu halde işleyişlerine devam etmişlerdir. Sokağa çıkma yasaklarının da hayata geçirilmesi ile pandeminin ekonomik hayata etkileri had safhaya ulaşmıştır. Böylece, insan sağlığını ve hayatını doğrudan tehdit eden küresel salgın, hayati kaygılara ekonomik kaygıların ve elbette sosyal kaygıların eşlik etmesine, dahası bu kaygıların gerçekleşmesine yol açmıştır. Bu doğrultuda, esnaf ve zanaatkârlar, işverenler ve çalışanlar; özellikle üretimdeki yavaşlama ve neredeyse durmanın yanı sıra hizmet sektöründe yaşanan kısıtlamaların neticesinde iş yerlerinin kapanması, çalışanların ücretsiz izne çıkarılması ya da ücretin kesintiye uğratılması ile gelir kaybına uğramışlardır. Hem Türkiye’de hem de diğer ülkelerde pandeminin ortaya çıkardığı ekonomik problemleri azaltmak amacıyla pek çok yasal düzenleme yapılmış ve merkezi ya da yerel otoritelerce bireylere ekonomik destekler sağlanmıştır. Ancak bu yasal düzenleme ya da ekonomik desteklerden işgücüne katılan herkesin yararlanabildiğini söylemek mümkün olamayacağı gibi çalışanlar pandemi sürecinde farklı boyutlarda ekonomik problemler yaşamıştır.

Pandeminin kontrolüne yönelik evden çalışma uygulamaları ise kamusal alanla özel alanın iç içe geçmesine neden olmuştur. Evden çalışma, çalışanların evde geçirdiği süreyi arttırırken uzaktan eğitim de eğitim faaliyetlerini özel alana taşımıştır. Ayrıca, pandemi döneminde alınan önlemlerden bir diğeri de kreşlerin kapanmasıdır. Bu gelişmeler, çalışanlar için çalışma süresinin sınırlarının belirlenmediği ve

çocuk bakımı, ev işleri gibi sorumluluklardan uzaklaşmanın imkânsız olduğu bir çalışma ortamı oluşturmuştur. Özellikle çocuk bakımı ve ev işlerinin tek sorumlusunun kadın olarak kabul edildiği ataerkil toplumlarda kreşlerin kapanması ve okulların uzaktan eğitime geçmesi, evden çalışan kadınların ev içi iş yüklerini de pandemi döneminde arttırmıştır. Dolayısıyla, işgücüne katılan kişilerin gerek pandeminin kamusal ve özel alanda ortaya çıkardığı değişimlerden etkilenme düzeyleri gerekse de yasal düzenlemeler ya da sağlanan mali desteklerden yararlanma imkânları, sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşabilmektedir. Bu doğrultuda, yürütülen çalışma ile işgücüne dâhil olanların, kamusal alanı işaret eden ekonomik hayatta ve özel alanı tanımlayan ev hayatında pandemiden etkilenme düzeylerinin ve pandeminin kamusal alan üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik yasal düzenlemelerden yararlanma durumlarının sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisinin Türkiye özelinde ortaya konulması hedeflenmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

COVID-19 pandemisinin ortaya çıktığı ilk günden itibaren pandeminin sağlık, ekonomi, eğitim ve toplum üzerinde yarattığı etkiler akademik araştırmalara konu olmuştur. Covid-19 virüsü, yüksek düzeyde bulaşıcılık hızına sahip olması nedeniyle tüm dünyada zorunlu bir değişim ve dönüşümü beraberinde getirmiş; sosyal mesafe, karantina, sokağa çıkma yasağı gibi kamusal tedbirlerin dolaylı ve kurumların/iş yerlerinin kapatılması, çalışma saatlerinde esneklik sağlanması, ücretsiz izin, uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma gibi uygulamaların doğrudan etkisi ile çalışma hayatını ve ekonomiyi derinden etkilemiştir (Aca, 2021; Akyıldız, 2020; Trougakos, Chawla ve McCarthy, 2020). International Monetary Fund (2020) tarafından Türkiye ekonomisinin 2020 yılında %5 oranında daralacağı, 2021 yılında ise %5 büyüyeceği öngörülmesine rağmen pandemi döneminin uzaması, pek çok sektörün faaliyetlerinin azalmasının ya da tamamen durmasının yaratacağı ekonomik sorunları her geçen gün arttırmaktadır. Özellikle ekonomi ve istihdam açısından ele alındığında, pandemi döneminde faaliyeti azalan ya da tamamen duran sektörler arasında imalat, konaklama ve yiyecek hizmetleri, kültür, sanat, eğlence, toptan ve perakende ticaret yer almaktadır. Bu sektörlerle ek; inşaat, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, ulaştırma ve depolama, idari ve destek hizmet faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri de pandemiden ekonomik açıdan etkilenmiştir (Keogh-Brown, Jensen, Edmunds ve Smith, 2020; Balcı ve Çetin, 2020).

Pandeminin en önemli etkilerinden bir diğeri ise kamusal alandaki yaşam daralırken ve kısıtlanırken eğitim, çalışma gibi faaliyetlerin de özel alana taşınması olmuştur. Tüm faaliyetlerin özel alanla sınırlı olduğu tarım toplumlarından sonra, sanayi toplumunda özel ve kamusal alan ayrımı ortaya çıkmış ancak post-endüstriyel toplumda pandemi etkisiyle haneler yeniden kamusal ve özel alan faaliyetlerinin merkezi olarak konumlanmıştır. Zaten bilgi toplumunun en belirgin özellikleri olan esnek üretim ve esnek çalışma biçimlerine uzaktan eğitim faaliyetlerinin de eklenmesi, özel alanı hem sığınak hem yaşam alanı hem de çalışma ve eğitim alanı haline getirmiştir.

Toplumdaki yeri öncelikle özel alanla tanımlanan kadınların ise özellikle istihdama katılmaları ve anne olmaları halinde pandemiden bilhassa etkilenen kesim olduğu görülmektedir. Bu açıdan, pandeminin ekonomik etkilerinin yanı sıra kadınlar üzerinde yarattığı diğer bir etki ise ev içi iş yükünün artması olarak kendisini göstermiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ev işleri ve çocuk bakım faaliyetlerinin birincil sorumlusu olarak görülen kadınlar, salgın bir hastalık ile karşı karşıya kalınması ve kamusal alanın özel alana taşınmasıyla -evden çalışma ve uzaktan eğitim- eşlerinin ve çocuklarının evde daha fazla bulunması sebebiyle daha fazla ücretsiz emek arz etme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum istihdama katılan kadınlar için daha ağır bir yük altına girmeleri anlamı taşımaktadır (Del Boca, Oggero, Profeta ve Rossi, 2020; Zeybekoğlu Akbaş ve Dursun, 2020). Ücretsiz emek olarak kabul edilen annelik ve ev kadınlığına ek; uzaktan eğitim döneminde öğretmenlik, hastalığa yakalanan bir aile ferдинin bakım sorumluluğu ile hastabakıcılık ve varsa kendi ücretli emeğinin yükü kadınlarının omuzlarına binmiştir (O'Reilly, 2020; Blundell, Costa Dias, Joyce ve Xu, 2020). Yapılan bilimsel çalışmalar, mevcut koşulların teoride kadınların yükünü arttırdığını ortaya koymaktadır. Diğer taraftan İrlanda'da (Clark vd., 2021), İspanya'da (Farré, Fawaz, González ve Graves, 2020) ve İtalya'da (Manzo ve Minello, 2020) yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi, gerçekte kadınların ne derece etkilendiğini ve kadınların içinde buldukları durumu algılama biçimlerini alan araştırmalarıyla ortaya koymak, görünmez ve değersiz kabul edilen ücretsiz emeğin pandemi döneminde öneminin anlaşılması için gerekli görülmektedir.

Yalnızca kadınların değil genel olarak işgücünde bulunan tüm bireylerin pandemiden hangi açılardan ve hangi boyutta etkilendiğinin araştırılması önem arz etmektedir. Pandeminin ekonomi ve çalışma hayatı üzerine etkileri, uluslararası örgütlerin raporlarında (Ross ve Taylor, 2020; ILO, 2020; Kipnis ve Rana, 2020) istatistiki olarak ifade edilmiş ancak Türkiye'de yapılan çalışmalar, bu konuda da alan araştırmasına ihtiyaç duyulduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda yapılan araştırma, Türkiye'de pandemi döneminde çalışma hayatı olumsuz etkilenen bireylerin karşı karşıya kalmış oldukları güçlükler, bu güçlükler ile başa çıkabilmek için başvurdukları çözüm yolları, yalnızca bireylerin değil aynı zamanda hane halkının ekonomik durumu ve bu doğrultuda çalışma hayatında yer alan kadınların ev içi yüklerinin pandemi döneminde uğradığı değişiklikler ve bireylerin pandemi dönemindeki yasal düzenlemelerden yararlanabilme düzeyleri ile işgücüne dâhil olan bireylerin sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yöneliktir. Türkiye'de sözü edilen ilişkilerin ortaya çıkarılmasına yönelik bir alan araştırmasına literatürde rastlanmamıştır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın Türkiye'de pandeminin kamusal ve özel alan üzerindeki etkilerini işgücüne katılanların sosyo-demografik özellikleriyle ilişkilendirerek belirleme noktasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmada, COVID-19 pandemisinin kamusal ve özel alana etkileri ile işgücüne dâhil olanların sosyo-demografik özellikleri arasındaki ilişki, değişkenlerin birlikte değişip değişmediğinin, herhangi bir değişme varsa bunun nasıl gerçekleştiğinin saptanmasına imkân veren ilişkisel tarama modeli ile araştırılmıştır. Bu doğrultuda, çalışma çağında bulunan farklı mesleklere ve eğitim düzeylerine sahip katılımcılara çevrim içi anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen verilerin analiziyle, Türkiye’de pandeminin çalışma hayatında bulunan bireyler üzerinde yarattığı kişisel ve mali etkilerin yanı sıra COVID-19 pandemisi doğrultusunda çalışma hayatına yönelik uygulamaya konan düzenlemelerin ve bireylerin ekonomik sıkıntılarının hafifletilmesine/ortadan kaldırılmasına yönelik destek ve yardımlardan yararlanma düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda, araştırma için hazırlanan ankette katılımcıların kendi sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgilerin yanı sıra evli katılımcılar için eşlerinin benzer bilgileri de talep edilmiştir. Bu yöntemle çalışmanın, yalnızca katılımcının değil katılımcının hane halkının da COVID-19 pandemisi sürecinde ekonomik olarak nasıl etkilendiğini tespit edecek şekilde genişletilmesi sağlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de işgücüne katılanlar oluşturmaktadır. Bu nedenle, anket formunda yer alan demografik sorulara ilave olarak katılımcının çalışma hayatının tanımlanmasına dair sektör, meslek, işkolu, istihdam biçimi vb. diğer değişkenlere de yer verilmiştir.

Anket beş bölümden oluşturulmuştur. İlk bölüm yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, işkolu, ücret gibi katılımcının demografik durumuna ve çalışma hayatına; ikinci bölüm pandeminin çalışma hayatında meydana getirdiği değişikliklere; üçüncü bölüm medeni durum, çocuk sayısı, hane halkında çalışan ve ikamet eden kişi sayısına; dördüncü bölüm katılımcıların varsa eşlerinin demografik durumuna ve çalışma hayatına ve son bölüm ise eşin çalışma hayatının pandemi döneminde uğradığı değişikliklere dair verileri elde etmeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Anket çalışması, etik kurul onayı¹ alınmasının ardından, 01.03.2021 ve 31.05.2021 tarihleri arasında koronavirüs önlemleri kapsamında verilerin çevrim içi bir form aracılığı ile toplanmasıyla gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda 520 katılımcı ile çalışma tamamlanmış ve elde edilen anket formlarının 506 adedi istatistiksel analizlere tabi tutulmaya elverişli bulunmuştur. Pandemi döneminde alan araştırmalarının gerek ulusal düzeyde gerekse pandemi koşulları altında gerçekleştirilmesi nedeniyle 500-1000 katılımcıdan oluşan örneklem, evreni temsil etmek için yeterli sayılabilmektedir (Troughakos vd., 2020). Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS for Windows 21.0 programı kullanılarak analize tabi tutulmuş ve ilgili frekans dağılımları elde edilmiştir.

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 11/02/2021 tarihli ve 2021-03 No.lu karar ile onay alınmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin verilere frekans (dağılım) analizi uygulanmış ve katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile COVID-19 pandemisinin katılımcılar açısından özel ve kamusal alan çerçevesinde oluşturduğu sonuçların (kişisel ve ekonomik sonuçların) yanı sıra katılımcıların pandemi döneminde çalışma hayatına ve ekonomik güçlükleri azaltmaya yönelik gerçekleşen düzenlemelerden yararlanma düzeyleri arasındaki ilişki ki-kare testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven aralığındadır.

4. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR

Bu bölümde, yapılan analizler sonucu elde edilmiş olan istatistiki bulgu ve değerlere yer verilmiştir. Bu veri ve bulgular, kendi içinde sınıflandırılarak ilgili alt başlıklar altında, tartışılmış, değerlendirilmiş ve sunulmuştur.

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Anketle ilgili tanımlayıcı istatistikler, Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri

Yaş	n	%	Ücret	n	%
18-24	14	2,8	0-1000 TL	37	7,3
25-29	111	21,9	1001-2000 TL	34	6,7
30-34	96	19,0	2001-3000 TL	67	13,2
35-39	89	17,6	3001-4000 TL	60	11,9
40-44	83	16,4	4001-5000 TL	59	11,7
45-49	57	11,3	5001-6000 TL	95	18,8
50-65	56	11,1	6001-7000 TL	38	7,5
Cinsiyet			7001-8000 TL	27	5,3
Kadın	340	67,2	8001-9000 TL	18	3,6
Erkek	166	32,8	9001-10000 TL	12	2,4
Eğitim			10000 TL üzeri	59	11,7
İlkokul-ortaokul mezunu	12	2,4	İşkolu		
Lise mezunu	53	10,5	Basın, yayın, gazetecilik	11	2,2
Üniversite mezunu	332	65,6	Büro	74	14,6
Lisansüstü	109	21,5	Dokuma ve hazır giyim	14	2,8
Medeni durum			Eğitim	133	26,3
Bekâr	177	35,0	Enerji	2	0,4
Evli/Birlikte yaşıyor	296	58,5	Finans/banka/sigorta	67	13,2
Boşanmış/Dul	33	6,5	Gıda	20	4,0
Çocuk sayısı			İletişim	9	1,8
Yok	197	38,9	İnşaat	18	3,6
1	138	27,3	Kimya ve ilaç	8	1,6
2	107	21,1	Konaklama/lokantacılık/eglenme	11	2,2
3	16	3,2	Maden	3	0,6
4 ve üzeri	2	0,4	Metal	6	1,2
İstihdam			Sağlık	36	7,1
Çalışan	339	67,0	Sanat	11	2,2
Bağımsız çalışan	52	10,3	Savunma ve güvenlik	10	2,0
İşsiz	41	8,1	Tarım	2	0,4
Ev hanımı	29	5,7	Taşımacılık	15	3,0
Tam zamanlı eğitim/öğretim	24	4,7	Ticaret	38	7,5
Emekli	20	4,0	Diğer	17	3,4

Hastalık/özürlülük nedeniyle çalışmıyor	1	0,2	Katılımcı dışında ikamet eden kişi sayısı		
Meslek			0	51	10,1
Kanun yapımcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	25	4,9	1	122	24,1
Profesyonel meslek mensupları	340	67,2	2	156	30,8
Yardımcı profesyonel meslek mensupları	62	12,3	3	125	24,7
Büro, hizmet, satış ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar	48	9,5	4	38	7,5
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	15	3,0	5	10	2,0
Sektör			6 ve üzeri	4	0,8
Kamu	176	34,8	Katılımcı dışında çalışan kişi sayısı		
Özel	330	65,2	0	176	34,8
Kayıtlı çalışma			1	292	57,7
SGK'ye kayıtlıyım	431	85,2	2	34	6,7
SGK'ye kayıtlı değilim	75	14,8	3	4	0,8

Tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, katılımcıların %67,2'sini kadınların oluşturduğu görülmektedir. Araştırmaya 25 yaş üstü katılımın ağırlıklı olması, işgücüne katılım yaşının çoğunlukla üniversite eğitimi takiben gerçekleşmesi ile açıklanabilir. Nitekim katılımcıların %87,1'i lisans ve lisansüstü derecesine sahiptir. Katılımcıların %67,2'si öğretmen, doktor, mühendis, bankacı vb. gibi (EGP sınıf şemasına (Erikson ve Goldthorpe, 1992) göre) profesyonel meslek gruplarında yer almaktadır ve %73,7'si 3.000 TL ve üzeri gelire sahiptir. Anket formunun çevrim içi uygulanmış olması, katılımcı profilinin eğitim seviyesi yüksek ve nitelikli meslek sahibi olanlardan meydana gelmesinin bir nedeni olabilir.

Katılımcıların %65,2'si özel sektörde çalışmaktadır ve SGK'ye kayıtlılık oranı %85,2'dir. İstihdam durumları incelendiğinde, %67 oranında çalışan ve %10,3 oranında bağımsız çalışan katılımının gerçekleştiği görülmektedir. Katılımcıların %8,1'i ise işsizdir. Analiz sonuçları, katılımcıların istihdam edildiği ağırlıklı işkollarının %26,3 ile eğitim, %14,6 ile büro, %13,2 ile finans olduğunu işaret etmektedir.

Katılımcıların hane halkına dair vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde yalnız yaşayanların oranının %10,1, evin geçimini yalnız başına sağlayanların oranının ise %34,8 olduğu görülmektedir. Katılımcıların %35'i bekâr, %58,5'i evlidir ve %61,1'i ise en az bir çocuk sahibidir.

4.2. COVID-19 Pandemisinin Ekonomik Sonuçlarının Ki-Kare Testi ile İstatistiksel Analizi

COVID-19 pandemisi; sokağa çıkma yasağı, seyahat kısıtlamaları, başta imalat, konaklama ve yiyecek hizmetleri, kültür, sanat, eğlence, toptan ve perakende ticaret olmak üzere birçok sektörde faaliyet gösteren iş yerinin düşük kapasiteyle çalışması ya da faaliyetlerinin tamamen durması, kısmi çalışma, çalışanların ücretsiz izne çıkarılması ya da işten çıkarılması -işten çıkarma yasağına rağmen- gibi çalışma hayatını etkileyen sonuçları oluşmuş ve bu sonuçların oluşturduğu ekonomik olumsuzluklardan çalışanların etkilenme düzeyi de farklı boyutlarda olmuştur.

Katılımcılara 'COVID-19 ile mücadele kapsamında gerçekleşen kısıtlamalardan mali durumunuz nasıl etkilendi?' biçiminde yöneltilen soruya birden fazla seçenek işaretleme olanağı tanınmış ve alınan

yanıtların sosyo-demografik değişkenler ile arasında ilişki olup olmadığı ki-kare analizi ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların bu soruya vermiş olduğu yanıtlar ve yanıtların yüzdesel dağılımları ile ki-kare analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’de bu soruya verilebilecek yanıtlar, 1- Temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.) karşılamakta zorluk çekiyorum, 2- Kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çekiyorum, 3- Geçinebilmek için mutfak masraflarını azaltmaya çalışıyorum, 4- Akrabalarımдан/arkadaşlarımdan borç alıyorum, 5- Devletten yardım alıyorum, 6- Kredi çekmek zorunda kaldım, 7- Mali olarak olumsuz etkilenmedim’ şeklinde sayısal olarak yer almaktadır. Ekonomik etkilerin kendi içerisinde derecelendirilmesi ise 1., 2. ve 3. ifadeler üzerinden daha ağır ekonomik güçlükten daha hafif ekonomik güçlüğü doğru olacak şekilde yapılmıştır. Ortaya çıkan ekonomik güçlük karşısında başvuru çözümleri ise 4., 5. ve 6. ifadelerdir.

Tablo 2. COVID-19 Pandemisinin Ekonomik Sonuçlarının Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Değişken	1		2		3		4		5		6		7		X ² /p değeri	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Yaş	25-29	37	33,0	48	33,1	49	33,6	22	44,9	4	28,6	19	23,8	52	20,6	63,694 0,002*
	30-34	17	15,2	23	15,9	21	14,4	6	12,2	3	21,4	11	13,8	50	19,8	
	35-39	22	19,6	29	20,0	27	18,5	8	16,3	2	14,3	18	22,5	45	17,9	
	40-44	19	17,0	26	17,9	22	15,1	6	12,2	3	21,4	17	21,3	41	16,3	
	45-49	9	8,0	11	7,6	15	10,3	6	12,2	2	14,3	9	11,3	31	12,3	
	50-65	8	7,1	8	5,5	12	8,2	1	2,0	0	0,0	6	7,5	33	13,1	
Eğitim	Lise ve altı	33	29,5	38	26,2	31	21,2	15	30,6	6	42,9	19	23,8	13	5,2	180,711 0,000*
	Üniversite	63	56,3	86	59,3	100	68,5	30	61,2	5	35,7	54	67,5	163	64,7	
	Lisansüstü	16	14,3	21	14,5	15	10,3	4	8,2	3	21,4	7	8,8	76	30,2	
Meslek	Yöneticiler ve müdürler	7	6,4	14	10,0	9	6,3	5	10,2	2	14,3	7	8,9	7	2,8	134,033 0,000*
	Profesyonel meslek	55	50,0	76	54,3	84	58,7	30	61,2	4	28,6	43	54,4	188	74,6	
	Yardımcı profesyonel meslek	16	14,5	13	9,3	22	15,4	3	6,1	1	7,1	11	13,9	31	12,3	
	Büro, hizmet, satış	22	20,0	26	18,6	17	11,9	6	12,2	4	28,6	13	16,5	15	6,0	
	Sanatkarlar	7	6,4	8	5,7	7	4,9	3	6,1	2	14,3	4	5,1	4	1,6	
	Nitelik gerektirmeyen	3	2,7	3	2,1	4	2,8	2	4,1	1	7,1	1	1,3	7	2,8	
İstihdam	Çalışan	56	50,0	67	46,2	77	52,7	24	49,0	6	42,9	43	53,8	201	79,8	196,089 0,000*
	Bağımsız çalışan	14	12,5	28	19,3	17	11,6	6	12,2	3	21,4	17	21,3	15	6,0	
	İşsiz	22	19,6	23	15,9	26	17,8	9	18,4	5	35,7	8	10,0	7	2,8	
	Çalışmıyor	20	17,9	27	18,6	26	17,8	10	20,4	0	0,0	12	15,0	29	11,5	
Sektör	Kamu	24	21,4	27	18,6	36	24,7	6	12,2	0	0,0	15	18,8	117	46,4	104,595 0,000*
	Özel	88	78,6	118	81,4	110	75,3	43	87,8	14	100,0	65	81,3	135	53,6	
Kayıtlı çalışma	SGK’ye kayıtlı	86	76,8	110	75,9	109	74,7	36	73,5	11	78,6	65	81,3	231	91,7	64,276 0,000*
	SGK’ye kayıtlı değil	26	23,2	35	24,1	37	25,3	13	26,5	3	21,4	15	18,8	21	8,3	
Pandemi dönemi öncesine kıyasla mevcut gelir	Arttı	5	4,5	5	3,4	7	4,8	4	8,2	0	0,0%	1	1,3	44	17,5	424,240 0,000*
	Azaldı	42	37,5	76	52,4	59	40,4	17	34,7	5	35,7	30	37,5	31	12,3	
	Aynı kaldı	34	30,4	33	22,8	49	33,6	7	14,3	1	7,1	33	41,3	167	66,3	
	Geliri kaybetti	31	27,7	31	21,4	31	21,2	21	42,9	8	57,1	16	20,0	10	4,0	
Pandemi döneminde çalışma saatleri	Arttı	24	21,4	30	20,7	37	25,3	12	24,5	0	0,0	22	27,5	72	28,6	61,945 0,000*
	Azaldı	56	50,0	72	49,7	62	42,5	25	51,0	11	78,6	37	46,3	73	29,0	
	Aynı kaldı	32	28,6	43	29,7	47	32,2	12	24,5	3	21,4	21	26,3	107	42,5	
Eşin çalıştığı sektör	Kamu	11	16,9	21	25,0	18	22,0	2	8,7	2	33,3	9	16,4	57	39,3	35,131 0,000*
	Özel	54	83,1	63	75,0	64	78,0	21	91,3	4	66,7	46	83,6	88	60,7	

Eşin kayıtlılık SGK'ye kayıtlı durumu	48 73,8	63 75,0	63 76,8	16 69,6	5 83,3	46 83,6	128 88,3	23,488
SGK'ye kayıtlı değil	17 26,2	21 25,0	19 23,2	7 30,4	1 16,7	9 16,4	17 11,7	0,001*

*0,05 anlam düzeyinde fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

COVID-19 pandemisi döneminde ekonomik güçlüklerle karşı karşıya kalan katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar doğrultusunda bu güçlüklerin sosyo-demografik değişkenlerle olan ilişkisi, yapılan ki-kare analizleri ile incelenmiştir. Ekonomik etkilerin yaş, eğitim, meslek, istihdam, sektör, ücret, kayıtlı çalışma, pandemi dönemi öncesine kıyasla mevcut gelirden ve çalışma saatlerinde yaşanan değişiklikler, eşin çalıştığı sektör, eşin geliri ve kayıtlılık durumu ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Diğer bir deyişle, bu değişkenler ve ekonomik etkiler arasında ilişki olduğu söylenebilmektedir (Tablo 2).

İlgili değişkenlerden yaş değişkeninin ekonomik etkilerle ilişkisi ($p = 0,002$) incelendiğinde, 30-44 yaş arası katılımcıların diğer ekonomik etkilere nazaran 'Kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çekiyorum' ifadesine, 30 yaş altı ve 44 yaş üstü katılımcıların ise 'Geçinebilmek için mutfak masraflarını azaltmaya çalışıyorum' ifadesine katıldıkları görülmüştür. 25-29 yaş arası katılımcılar, ekonomik sorunları ile baş edebilmek için akrabalarından/arkadaşlarından borç almayı tercih ederken 30 yaş ve üzeri katılımcılar, kredi çekmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. 25-29 yaş arası katılımcıların kredi çekmek yerine yakınlarından borç almayı tercih etmelerinin çalışma hayatının henüz başlarında olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ekonomik etkilerin eğitim seviyesi ile ilişkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = 0,000$). Lise ve altı eğitim seviyesine sahip katılımcılar içinde buldukları ekonomik güçlüğü tanımlamak için sırasıyla, 'Temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.) karşılamakta zorluk çekiyorum' ve 'Kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çekiyorum' ifadelerini, daha fazla tercih ederken üniversite mezunu katılımcılar ise 'Geçinebilmek için mutfak masraflarını azaltmaya çalışıyorum' ve 'Kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çekiyorum' ifadelerini tercih etmişlerdir. Diğer bir deyişle, pandemi sürecinde lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcıların üniversite mezunu katılımcılara kıyasla ekonomik açıdan daha fazla zorlandıkları söylenebilir. Bu durum, lise ve altı eğitim düzeyine sahip olanların profesyonel mesleklere sahip olmamaları, bu doğrultuda çoğunlukla özel sektörde, düşük ücretlerle, kayıt dışı şekilde istihdam edilmeleri olasılığının daha fazla olması ile açıklanabilir.

Meslek gruplarının pandeminin ekonomik etkileriyle ilişkisi ($p = 0,000$) değerlendirildiğinde büro, hizmet, satış ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların; kira, faturalar vb. ödemelerde ve temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.) karşılamakta zorluk çektiklerini belirttikleri söylenebilir. Profesyonel ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, öncelikle geçinebilmek için mutfak masraflarını azaltmaya çalıştıklarını belirtirken, yaşadıkları ekonomik sıkıntıları ifade etmek için tercih edilen ikinci ifade; profesyonel meslek mensupları için kira, faturalar vb. ödemelerde, yardımcı profesyonel meslek mensupları ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar için ise temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.)

karşulamakta zorluk çektikleri şeklindedir. Bu sonuçlara göre, pandemi döneminin büro, hizmet, satış ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar üzerindeki olumsuz ekonomik etkilerinin diğer meslek grubu mensuplarına göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Ki-kare analiz sonuçlarına göre, katılımcıların istihdam durumu ile pandeminin yarattığı ekonomik etkiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p = 0,000$). Çalışanlar ve işsizler, pandemi döneminde mutfak masraflarını azaltmaya çalışırken bağımsız çalışanlar, kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çektiklerini belirtmiştir. Tüm istihdam biçimlerinde ekonomik sıkıntılar ile başa çıkma yöntemi olarak başvuru ilk yol kredi çekmek olmuştur.

Kamu ve özel sektör çalışanlarının yaşamış olduğu ekonomik sıkıntılar incelendiğinde, özel sektörde istihdam edilenlerin mutfak masraflarını azaltmaya çalıştıkları, kamuda istihdam edilenlerin ise kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çektikleri görülmektedir ($p = 0,000$). SGK'ye kayıtlı olarak istihdam edilenlerin kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çektikleri ve kayıtlı olmayanların mutfak masraflarını azaltmaya çalıştıkları anlaşılmıştır ($p = 0,000$).

Katılımcıların pandemi dönemi öncesine kıyasla elde ettikleri gelir durumundaki değişiklik ve mali sıkıntılar arasında da anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($p = 0,000$). Geliri artan ve aynı kalanlar daha çok mutfak masraflarını azaltmaya çalıştıklarını, geliri azalanlar kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çektikleri, gelirini tamamen kaybedenler ise temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.) karşılamakta zorluk çektiklerini ifade etmiştir. İçine düşülen bu ekonomik sıkıntılar ile mücadele etmek üzere geliri artanlar ve gelirini tamamen kaybedenler, arkadaşlarından/akrabalarından borç almayı tercih ederken geliri azalan ve aynı kalanlar kredi çekmeyi tercih etmiştir.

Pandemi döneminde çalışma saatlerindeki değişiklik ile pandeminin ekonomik etkileri arasındaki ilişki incelendiğinde, çalışma saatleri artan ve aynı kalan katılımcıların mutfak masraflarını azaltmaya çalıştığı; çalışma saatleri azalan katılımcıların ise kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk çektikleri göze çarpmaktadır ($p = 0,000$). Diğer bir deyişle çalışma saatlerinin azalması, katılımcıların pandeminin yarattığı ekonomik sıkıntılardan daha fazla etkilenmesi anlamı taşımaktadır.

Yaşanan pandemi sürecinin ekonomik etkilerini bireysel etkilerden hane halkına genişletmek üzere bu çalışmada, katılımcıların çalışma hayatına ilişkin verilerinin yanı sıra hane halkı gelirine eşin katkısını da dikkate alacak şekilde eşin çalışma hayatına ilişkin elde edilen veriler de analizlere tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda eşin çalıştığı sektör ($p = 0,000$) ve kayıtlılık durumu ($p = 0,001$) ile mali sıkıntılar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Katılımcılardan eşleri kamuda çalışanlar, daha çok mutfak masraflarını azaltmaya çalışırken özel sektörde çalışanlar, kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk yaşamaktadır. Diğer taraftan eşleri kayıtlı çalışan katılımcılar ise mutfak masraflarını azalttıklarını ve kira, faturalar vb. ödemelerde zorluk yaşadıklarını ancak kredi çekerek bu sıkıntıların üstesinden gelmeye çalıştıklarını ifade etmektedir. Eşleri SGK'ye kayıtlı olmayan katılımcılar ise diğer ekonomik sıkıntılara ek olarak temel ihtiyaçları (gıda, temizlik vb.) karşılamakta zorluk çekmektedir.

4.3. COVID-19 Pandemisinin Kişisel Sonuçlarının Ki-Kare Testi ile İstatistiksel Analizi

Küresel bir salgın hastalık olan COVID-19, ortaya çıkardığı tüm sonuçlardan önce bir sağlık sorunu olmuştur. Hastalığın hafif semptomlarının bile bireyleri zorlayıcı etkiler gösterdiği vakalar söz konusuysen ağır şekilde seyretmesi ve vefatlar, bu pandeminin ciddiyetini gözler önüne sermiştir. Bu doğrultuda bireyler, kendileri ve aileleri için taşımış oldukları kaygıları en üst seviyede yaşamaya başlamıştır. Diğer taraftan pandemi kısıtlamaları doğrultusunda ortaya çıkan ücretsiz izin, kısmi çalışma ve işsizlik gibi ekonomik etkiler ile hane halkının bu doğrultuda içine düştüğü geçim sıkıntısı bireylerin pandemi kaynaklı sorunları arasında yer almaktadır. Son olarak pandemi önlemleri doğrultusunda eğitimin çevrim içi hale gelerek uzaktan diğer bir deyişle evden gerçekleşmesi ve kreşlerin kapanması; evden çalışan, herhangi bir şekilde istihdam edilmeyen ya da çalışma hayatı ev dışında devam eden çocuk sahibi tüm bireyleri zorlayıcı etkiler oluşturmuştur. Öyle ki çalışma koşulları evden çalışmaya elverişli olmayan bazı çalışanlar, bu nedenle istihdamın dışına çekilmek zorunda kalmıştır. Ayrıca pandemi süreci, bilhassa evden çalışan kadınları evde bulunan çocuklarının eğitim sürecinin takibi ve gün içerisindeki tüm ihtiyaçlarını karşılama gerekliliği ile karşı karşıya bırakmıştır. Tüm bu görünüme ek, yaşama dair birçok alanda ortaya çıkan kısıtlamalar da bireylerin psikolojik, duygusal ya da zihinsel açıdan olumsuz etkilere maruz kalmasına yol açmıştır. Özetle, yukarıda bahsedilen gelişmelerle kamusal alan ve özel alanın iç içe geçmesinin de etkisiyle işgücüne dâhil olanlar için pandemi süreci, ekonomik sorunların ötesinde kişisel sonuçların oluşmasına neden olmuştur.

Katılımcılara, ‘COVID-19’un sizin için kişisel sonuçları nelerdir?’ biçiminde yöneltilen soruya birden fazla seçenek işaretleme olanağı tanınmış ve alınan yanıtların sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisi olup olmadığı yapılan ki-kare analizleri ile ortaya konmuştur. Katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar ve bu yanıtların yüzdesel dağılımları ile ki-kare analiz sonuçları Tablo 3’te gösterilmektedir. Tablo 3’te ilgili soruya verilebilecek olası yanıtlar ‘1- Aileden birinin hastalığı, 2- Aileden birinin vefatı, 3- Kendi hastalığım, 4- Çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırmak zorunda kaldım, 5- Psikolojik, duygusal/zihinsel olarak olumsuz etkilendim, 6- İşsiz kaldım/iş yerim kapandı, 7- Gelirimdeki/ailenin toplam gelirindeki azalma nedeniyle ekonomik sıkıntı yaşadım, 8- Kreş ve okulların kapanması nedeniyle çocuğumla/çocuklarımla ilgilenilebilmek için işimden ayrılmak zorunda kaldım’ biçiminde sayısal değerler olarak verilmiştir.

Tablo 3. COVID-19 Pandemisinin Kişisel Sonuçlarının Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Değişken	1		2		3		4		5		6		7		8		Diğer	X ² /p değeri	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
Yaş	25-29	24	29,6	11	35,5	6	14,6	3	2,7	108	27,7	17	39,5	40	28,4	2	22,2	10	25,0
	30-34	13	16,0	6	19,4	7	17,1	11	9,7	76	19,5	3	7,0	24	17,0	2	22,2	5	12,5
	35-39	12	14,8	2	6,5	8	19,5	30	26,5	61	15,6	9	20,9	28	19,9	4	44,4	8	20,0
	40-44	12	14,8	5	16,1	12	29,3	39	34,5	63	16,2	9	20,9	23	16,3	0	0,0	7	17,5
	45-49	11	13,6	2	6,5	3	7,3	17	15,0	42	10,8	5	11,6	14	9,9	1	11,1	4	10,0
	50-65	9	11,1	5	16,1	5	12,2	13	11,5	40	10,3	0	0,0	12	8,5	0	0,0	6	15,0
İstihdam	Çalışan	50	61,7	18	58,1	29	70,7	70	61,9	263	67,4	14	32,6	68	48,2	4	44,4	29	72,5
	Bağımsız çalışan	9	11,1	3	9,7	3	7,3	11	9,7	38	9,7	5	11,6	27	19,1	2	22,2	4	10,0
	İşsiz	6	7,4	3	9,7	2	4,9	4	3,5	38	9,7	19	44,2	20	14,2	2	22,2	2	5,0
	Çalışmıyor	16	19,8	7	22,6	7	17,1	28	24,8	51	13,1	5	11,6	26	18,4	1	11,1	5	12,5
Sektör	Kamu	32	39,5	13	41,9	18	43,9	54	47,8	135	34,6	2	4,7	30	21,3	3	33,3	17	42,5
	Özel	49	60,5	18	58,1	23	56,1	59	52,2	255	65,4	41	95,3	111	78,7	6	66,7	23	57,5
Ücret	0-2000 TL	9	11,1	4	12,9	5	12,2	20	17,7	53	13,6	16	37,2	40	28,4	0	0,0	3	7,5
	2001-3000 TL	11	13,6	5	16,1	7	17,1	12	10,6	57	14,6	8	18,6	24	17,0	2	22,2	8	20,0
	3001-4000 TL	8	9,9	4	12,9	4	9,8	9	8,0	48	12,3	9	20,9	21	14,9	1	11,1	4	10,0
	4001-5000 TL	12	14,8	6	19,4	5	12,2	8	7,1	43	11,0	4	9,3	14	9,9	2	22,2	7	17,5
	5001-6000 TL	15	18,5	3	9,7	11	26,8	24	21,2	75	19,2	4	9,3	25	17,7	1	11,1	7	17,5
	6001-8000 TL	10	12,3	3	9,7	5	12,2	15	13,3	51	13,1	1	2,3	8	5,7	2	22,2	2	5,0
	8000 TL üzeri	16	19,8	6	19,4	4	9,8	25	22,1	63	16,2	1	2,3	9	6,4	1	11,1	9	22,5
Kayıtlı çalışma	SGK'ye kayıtlıyım	70	86,4	26	83,9	38	92,7	99	87,6	336	86,2	26	60,5	105	74,5	7	77,8	34	85,0
	SGK'ye kayıtlı değilim	11	13,6	5	16,1	3	7,3	14	12,4	54	13,8	17	39,5	36	25,5	2	22,2	6	15,0
Pandemi döneminde çalışma saatleri	Arttı	28	34,6	8	25,8	11	26,8	31	27,4	112	28,7	2	4,7	29	20,6	0	0,0	13	32,5
	Azaldı	23	28,4	7	22,6	15	36,6	46	40,7	138	35,4	37	86,0	74	52,5	3	33,3	15	37,5
	Aynı kaldı	30	37,0	16	51,6	15	36,6	36	31,9	140	35,9	4	9,3	38	27,0	6	66,7	12	30,0
Medeni durum	Bekâr	30	37,0	13	41,9	11	26,8	3	2,7	142	36,4	19	44,2	53	37,6	0	0,0	13	32,5
	Evli/Birlikte yaşıyor	47	58,0	15	48,4	25	61,0	101	89,4	221	56,7	19	44,2	82	58,2	9	100	24	60,0
	Boşanmış/Dul	4	4,9	3	9,7	5	12,2	9	8,0	27	6,9	5	11,6	6	4,3	0	0,0	3	7,5
Çocuk sayısı	Yok	36	47,4	16	55,2	11	28,9	2	1,8	162	45,6	23	56,1	54	42,2	0	0,0	16	44,4
	1	25	32,9	9	31,0	16	42,1	39	34,8	106	29,9	10	24,4	33	25,8	7	77,8	8	22,2
	2	15	19,7	4	13,8	10	26,3	60	53,6	80	22,5	8	19,5	33	25,8	1	11,1	10	27,8
	3	0	0,0	0	0,0	1	2,6	10	8,9	7	2,0	0	0,0	7	5,5	1	11,1	2	5,6
	4 ve üzeri	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	,9	0	0,0	0	0,0	1	,8	0	0,0	0	0,0
Çocuğun yaşı	0-2	12	30,0	4	30,8	4	14,8	9	8,2	42	21,8	2	11,1	14	18,9	3	33,3	2	10,0
	3-5	7	17,5	2	15,4	5	18,5	32	29,1	46	23,8	5	27,8	16	21,6	6	66,7	2	10,0
	6-13	9	22,5	2	15,4	8	29,6	47	42,7	47	24,4	4	22,2	21	28,4	0	0,0	9	45,0
	14-18	4	10,0	1	7,7	3	11,1	15	13,6	28	14,5	3	16,7	12	16,2	0	0,0	2	10,0
	19-23	4	10,0	1	7,7	3	11,1	6	5,5	17	8,8	3	16,7	7	9,5	0	0,0	3	15,0
	24-30	2	5,0	1	7,7	4	14,8	1	,9	11	5,7	1	5,6	4	5,4	0	0,0	2	10,0
	30 yaş ve üzeri	2	5,0	2	15,4	0	0,0	0	0,0	2	1,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0

*0,05 anlam düzeyinde fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Yapılan ki-kare analizi sonucunda farklı sosyo-demografik özellikleri nedeniyle pandemi döneminde karşılaştıkları kişisel sonuçlar farklılık gösterse de işgücünde olanların psikolojik, duygusal ya da zihinsel açıdan COVID-19 pandemisinden olumsuz etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Gerek pandemiye yönelik kaygılar, hastalık ve yakınların kaybı ile ekonomik sorunlar gerekse de uzaktan eğitim uygulamasının bireylerin ve özellikle kadınların yaşamına getirmiş olduğu yük; bireylerin genel iyilik durumunda olumsuz psikolojik durumları işaret etmektedir. Bu doğrultuda esasen bu psikolojik, zihinsel ya da duygusal olarak iyi olmama haline yol açan etkilerin sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisinin anlaşılabilmesi için öncelikle yaş değişkeni ile ki-kare analizi yapılmıştır ($p = 0,000$). COVID-19 pandemisinin kişisel etkileri; 25-34 yaş aralığında, gelirdeki/ailenin toplam gelirindeki azalma nedeniyle ekonomik sıkıntı ve aileden birinin hastalığı; 35 yaş üzerinde ise ekonomik sıkıntıya ek çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırmak zorunda kalınması olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo 3).

İstihdam durumunun pandeminin kişisel etkileri ile olan ilişkisi incelendiğinde, ücretli çalışan ve çalışma hayatında bulunmayan katılımcılar için çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırmak zorunda kalınmasının önemli bir etki olduğu görülmüştür ($p = 0,000$). Ücretli çalışanlar, evden çalışma durumunda ev içi işlerin ve çocuk bakımının mesai saatlerindeki iş yüküne dâhil olmasının yanı sıra online eğitimin takibinin eklenmesinin, çalışma koşulları evden çalışmaya olanak sağlamayan işlerde çalışma durumunda olanlar ise eğitim süreci evde devam eden çocuklarının bakımını ve sorumluluğunu üstlenecek diğer kişilerin yokluğunun zorluğunu yaşarken, herhangi bir işte çalışmayanlar mevcut ev içi sorumluluklarının artmasından olumsuz olarak etkilenmişlerdir. Bu sonuç, anket formunu cevaplayanların %67,2'sinin kadın olması, araştırmaya katılan kadınların %59,4'ünün evden çalışma olanağına sahip olması ve uzaktan eğitim süreci nedeniyle çocuklara daha fazla vakit ayırmak zorunda kaldığını ifade eden katılımcıların %71,7'sinin kadınlardan oluşması bulgularıyla birlikte değerlendirildiğinde, pandemi döneminde uzaktan eğitim ve evden çalışma uygulamalarının kadınların iş yükü üzerinde yarattığı ağırlığı işaret etmektedir. Bağımsız çalışanlar ve işsizler için ise ekonomik sıkıntılar ön plana çıkmaktadır.

Kamu ve özel sektörde çalışan katılımcıların da farklı etkileri daha yoğun hissettiği anlaşılmaktadır ($p = 0,000$). Kamu çalışanlarının çocuklara ayırdıkları zamanın uzaktan eğitim nedeniyle çocukların evde bulunması ile artmasının yarattığı iş yükünden -kamu çalışanlarının pandemi döneminde evden çalışma olanağına büyük ölçüde sahip olmaları mesaiye eklenen bir iş yükü anlamı taşımaktadır- ve aileden birinin hastalığından; özel sektörde çalışanların ise çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırma zorunluluğundan ziyade ekonomik açıdan olumsuz olarak etkilendikleri görülmektedir.

Gelir düzeyi ve pandeminin kişisel etkileri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p = 0,000$). 6.000 TL ve altı gelir düzeyine sahip katılımcılar, öncelikle gelirdeki/ailenin toplam gelirindeki

azalma nedeniyle ekonomik sıkıntı yaşarken 6.000 TL üzeri gelir elde eden katılımcılar ise uzaktan eğitim sürecinin yükünün yarattığı olumsuz etkilerden mustarip olmuşlardır.

Yapılan ki-kare analizi sonucunda, gelirdeki azalma ya da gelir kaybının yarattığı ekonomik sıkıntıya ek olarak, SGK'ye kayıtlı olarak istihdam edilen katılımcılar için uzaktan eğitim süreci nedeniyle evde kalan çocuklara daha fazla vakit ayırma zorunluluğunun hâsıl olması, SGK'ye kayıtlı olmayan katılımcılar için ise işin kaybedilmesi ya da iş yerinin kapanması sonucu yaşanan sıkıntılar ön plana çıkmaktadır ($p = 0,000$). Pandeminin başladığı dönemde SGK'ye kayıtlı olarak çalışma hayatında yer alanlar; evden çalışma, kısmi çalışma, ücretsiz izin, işten çıkarma yasağı gibi uygulamalardan faydalanma olanağına sahip olmaları nedeniyle, geçim sıkıntısı yaşasalar da işsiz kalma durumundan ziyade evde çocuklara ayrılan vaktin artmasının yükünün ağırlığını yaşamıştır. Kayıtlı olmayan çalışanlar için ise karşı karşıya kalınan en önemli sorun işten çıkarılma ya da iş yerinin kapanması olarak ortaya çıkmıştır.

Pandemi döneminde çalışma saatleri artanlar, evde de çocuklara ayırmaları gereken zamanın artması söz konusu olduğunda bu iş yükünün ağırlığını daha fazla hissetmekte olduklarını, çalışma saatleri azalan ve aynı kalanlar ise gelirlerindeki azalmanın ortaya çıkardığı zorlukla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir ($p = 0,000$).

Medeni durum ve pandeminin etkileri arasındaki ilişki incelendiğinde; bekâr katılımcılar gelir kaybının ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlardan, evli ve eşinden ayrılmış/dul katılımcılar ise daha çok çocukların online eğitime geçmesinden kaynaklı sorunlardan etkilendiklerini belirtmişlerdir ($p = 0,000$). Benzer bir sonuç çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılarda da ortaya çıkmaktadır ($p = 0,000$). Çocuk sahibi olanlar için, gerek çocukların bakımının gerekse eğitim sürecinin takibi için harcanan emek ve zaman ile üstlenilen sorumluluk, bu katılımcılar açısından pandemi döneminde istihdam ve gelir durumlarında ortaya çıkan değişikliklere nazaran daha zorlayıcı bir unsur olarak kendisini göstermektedir. Çocuğun yaşının bu etkiler ile olan ilişkisi incelendiğinde, 0-2 yaş arası bebeklik döneminde ve 19 yaş üzeri çocuk sahibi olanların yaşadıkları sıkıntıyı gelir kaybına; 3-18 yaş arası okul öncesi, ilk ve orta öğretim çağında çocuk sahibi olanların ise kreş ve eğitim kurumlarının kapanması ve uzaktan eğitim sürecine geçilmesi nedeniyle tüm gün evde bulunan çocukların sorumluluğunun artmasına bağladığı görülmektedir.

4.4. COVID-19 Pandemisi Döneminde Yapılan Düzenlemelerin Ki-Kare Testi ile İstatistiksel Analizi

İlk COVID-19 vakasının Türkiye'de Mart 2020'de ortaya çıktığı andan itibaren, öncelikle toplum sağlığı gözetilerek pandemiye yönelik tedbirler ivedilikle alınmıştır. Bu doğrultuda daha önce de aktarılan pek çok kısıtlama ile pandemi kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu kısıtlamalar ise toplum üzerindeki etkisini en çok sosyal ve ekonomik açıdan göstermiştir. Bu bağlamda, bilhassa çalışma hayatı ve istihdam ilişkilerinin pandeminin etkilerine maruz kaldığını söylemek mümkündür. Birçok sektörde

çalışma sürelerinin azalması, tam kapanma nedeniyle faaliyetlerin tamamen durduğu sektörlerin sayısının artışı ve bu sektörlerde istihdam edilen kişilerin yaşamış olduğu gelir kaybı ile işini kaybetme olasılığı ‘pandekonomik’ bir krizin varlığını işaret etmiştir. Bu nedenle hükümet pandeminin ekonomik hayat üzerinde yarattığı olumsuz etkileri olabildiğince hafifletmek ve ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri alırken yaşanan ve yaşanması muhtemel gelir kaybını telafi etmek üzere destek uygulamalarını yürürlüğe sokmuşlardır. Bu uygulama ve destekler; işsizlik ödeneği, kısa çalışma ödeneği, asgari ücret desteği ve nakdi/sosyal yardımların yapılması ile işten çıkarma yasağının yürürlüğe girmesi şeklindedir. Bu önlemlerin başında hâlihazırda yürürlükte bulunan işsizlik ödeneği yer almıştır. İşini kaybeden ve gerekli koşulları sağlayan vatandaşların azami 300 gün süreyle asgari 1420,14 TL ödeme almasını düzenleyen işsizlik ödeneği, pandemi koşulları nedeniyle çalışma hayatı sona eren çalışanları desteklemek için bu dönemde başvuru alan desteklerin başında yer almıştır. Ancak 17 Nisan 2020 tarihinde, 7244 sayılı Kanun’la 4857 sayılı İş Kanunu’na işten çıkarma yasağının eklenmesi ile işten çıkarmaların önüne geçilmesi amaçlanarak ücretsiz izin uygulaması mümkün kılınmış ve ücretsiz izin süresince çalışanlara İşsizlik Sigortası Fonu’ndan günlük 39,24 TL ödeme yapılması öngörülmüştür. Pandemi döneminde istihdamın korunmasına yönelik bir diğer önlem, çalışma sürelerinin en az üçte bir oranında azaltılması, iş yerinin faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen durdurulması halinde üç aya kadar günlük ortalama brüt kazancın %60’ı oranında ödeme miktarına karşılık gelen kısa çalışma ödeneğidir. Diğer destekler ise 26.03.2020 tarihli 7226 sayılı Kanun’la yürürlüğe giren asgari ücret desteğinin yanı sıra Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan nakdi destekler ve hem devlet hem de belediyeler tarafından yapılan gıda, sağlık malzemeleri vb. gibi sosyal yardımlar olarak sıralanabilir.

COVID-19 pandemisi döneminde işin iş yerinde yapılması zorunluluğu taşımayan bazı işkollarında çalışma biçiminin ve sürelerinin esnekleşmesi, diğer bir deyişle evden çalışma uygulamasının yaygınlaşması ise hem pandemi ile mücadelenin hem de istihdamın ve ekonomik faaliyetlerin devamlılığının sağlanması açısından işlevsel olmuştur.

Yapılan araştırmada katılımcılara sözü edilen bu düzenlemelerden hangilerinden faydalanma olanağına sahip oldukları sorulmuştur. Bu doğrultuda katılımcılara ‘evden çalışma’, ‘işsizlik ödeneği’, ‘kısa çalışma ödeneği’, ‘devletten mali destek’, ‘devletten/belediyeden aynı destek’ alıp almadıkları sorularına birden fazla yanıt verebilme olanağı sunulmuştur. Elde edilen veriler, diğer değişkenler ile ki-kare analizine tabi tutulmuş ve elde edilen sonuçlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. COVID-19 Pandemisi Döneminde Yapılan Düzenlemelerin Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Değişken	Evden çalışma		İşsizlik ödeneği		Devletten mali destek		Kısa çalışma ödeneği		Devletten aynı destek		Belediyeden nakdi ve/veya aynı destek		X ² /p değeri	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Eğitim	Lise altı eğitim	6	2,1	9	25,7	7	23,3	7	10,6	5	38,5	2	18,2	147,125 0,000*
	Üniversite mezunu	187	65,2	21	60,0	18	60,0	47	71,2	6	46,2	8	72,7	
	Lisansüstü eğitim	94	32,8	5	14,3	5	16,7	12	18,2	2	15,4	1	9,1	
Meslek	Yöneticiler ve müdürler	9	3,1	6	17,6	0	0,0	10	15,4	0	0,0	1	9,1	168,828 0,000*
	Profesyonel meslek	238	83,2	18	52,9	17	58,6	42	64,6	7	58,3	8	72,7	
	Yardımcı profesyonel meslek	19	6,6	1	2,9	1	3,4	3	4,6	0	0,0	1	9,1	
	Büro, hizmet, satış ve müşteri hizmetleri	13	4,5	5	14,7	8	27,6	6	9,2	4	33,3	0	0,0	
	Sanatkârlar ve ilgili işler	5	1,7	4	11,8	2	6,9	4	6,2	0	0,0	0	0,0	
Nitelik gerektirmeyen işler	2	0,7	0	0,0	1	3,4	0	0,0	1	8,3	1	9,1		
İstihdam	Çalışan	230	80,1	27	77,1	16	53,3	52	78,8	5	38,5	2	18,2	138,111 0,000*
	Bağımsız çalışan	19	6,6	3	8,6	6	20,0	3	4,5	3	23,1	1	9,1	
	İşsiz	7	2,4	3	8,6	7	23,3	5	7,6	4	30,8	4	36,4	
	Çalışmıyor	31	10,8	2	5,7	1	3,3	6	9,1	1	7,7	4	36,4	
Sektör	Kamu	118	41,1	0	0,0	2	6,7	3	4,5	0	0,0	2	18,2	103,976 0,000*
	Özel	169	58,9	35	100	28	93,3	63	95,5	13	100,0	9	81,8	
Ücret	0-2000 TL	14	4,9	3	8,6	3	10,0	8	12,1	4	30,8	5	45,5	130,265 0,000*
	2001-3000 TL	32	11,1	5	14,3	6	20,0	13	19,7	4	30,8	4	36,4	
	3001-4000 TL	30	10,5	11	31,4	4	13,3	15	22,7	2	15,4	0	0,0	
	4001-5000 TL	31	10,8	3	8,6	4	13,3	5	7,6	1	7,7	0	0,0	
	5001-6000 TL	63	22,0	3	8,6	4	13,3	7	10,6	2	15,4	0	0,0	
	6001-8000 TL	50	17,4	3	8,6	4	13,3	8	12,1	0	0,0	2	18,2	
	8001 ve üzeri	67	23,3	7	20,0	5	16,7	10	15,2	0	0,0	0	0,0	
Kayıtlı çalışma	SGK'ye kayıtlı	263	91,6	32	91,4	28	93,3	61	92,4	11	84,6	3	27,3	57,276 0,000*
	SGK'ye kayıtlı değilim	24	8,4	3	8,6	2	6,7	5	7,6	2	15,4	8	72,7	

*0,05 anlam düzeyinde fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Eğitim düzeyi ve COVID-19 düzenlemeleri arasındaki ilişki incelendiğinde, lise altı eğitim düzeyine sahip katılımcıların ağırlıklı olarak işsizlik ödeneği, devletin mali desteği ve kısa çalışma ödeneğinden, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların ise evden çalışma olanağından ve kısa çalışma ödeneğinden faydalandıklarını ifade ettiği görülmektedir (p = 0,000). Bu durum, pandemi döneminde lise altı eğitim düzeyine sahip katılımcıların işsizlikle karşı karşıya kalmış oldukları ve yararlandıkları düzenlemelerin bu doğrultuda olduğu şeklinde yorumlanabilir. Üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip çalışanların ise evden çalışmaya elverişli işlerde istihdam edildikleri, elverişli olmayan işlerde ise kısmi zamanlı çalışmalarının devam ettiği söylenebilir.

Meslek ve belirtilen düzenlemeler arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p = 0,000$). Veriler incelendiğinde ağırlıklı olarak yönetici ve müdür pozisyonunda istihdam edilen katılımcıların kısa çalışma ödeneği, evden çalışma ve işsizlik ödeneği; öğretmen, doktor, mühendis, bankacı vb. profesyonel ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının evden çalışma ve kısa çalışma ödeneği; büro, hizmet, satış ve müşteri hizmetlerinde çalışanların evden çalışma, devletten nakdi destek ve kısa çalışma ödeneği; sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanların evden çalışma, işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneği; nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanların ise devletten ve belediyelerden nakdi ve ayni destek gibi düzenlemelerden yararlanmış oldukları görülmektedir. Genel olarak hizmet işlerinde ve nitelik gerektirmeyen işlerde istihdam edilenlerin devletten nakdi destek alan meslek grupları olduğu dolayısıyla pandeminin yarattığı ekonomik güçlüklerle daha fazla karşı karşıya kaldıkları söylenebilir.

İstihdam durumuna göre COVID-19 düzenlemeleri incelendiğinde, çalışma hayatında bulunanların ve hâlihazırda bulunmayanların çoğunluğunun evden çalışma ve kısa çalışma ödeneği; bağımsız çalışanların diğer bir deyişle esnafların büyük bir kısmının evden çalışma (e-ticaret ve ev içi üretim) ve devletten nakdi destek; işsiz kalanların çoğunun ise kısa çalışma ve devletten nakdi destek düzenlemelerinden yararlandığı görülmektedir ($p = 0,000$).

Kamuda istihdam edilenler evden çalışma olanağına sahip olurken özel sektör çalışanları evden çalışmanın yanı sıra kısa çalışma ve işsizlik ödeneği düzenlemelerinden faydalanma imkânına sahip olmuştur ($p = 0,000$). Bu düzenlemeler arasında özellikle işten çıkarma yasağı, kısa çalışma ödeneği, işsizlik ödeneği ile ayni ve nakdi desteklerin özel sektör çalışanlarına yönelik tedbir ve destek kalemleri olması nedeniyle kamu personeli, tüm düzenlemeler arasında yalnızca evden çalışma imkânını yakalamıştır.

Benzer şekilde işten çıkarma yasağı, kısa çalışma ödeneği, işsizlik ödeneği için ön koşul, çalışanın Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olarak istihdam edilmesi olduğu için, SGK'ye kayıtlı olmayanların faydalandığı düzenlemeler, evden çalışmanın yanı sıra devlet ve belediyelerin sağladığı nakdi ve ayni destekler ile sınırlı kalmıştır ($p = 0,000$).

5. SONUÇ

2019 yılında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan, Mart 2020'de ilk vakanın tespiti ile Türkiye'yi de etkisi altına alan ve halen hem dünyada hem de Türkiye de varlığını sürdüren COVID-19 pandemisi; farklı mutasyonlara evrilerek küresel bir sağlık sorunu olmaya devam etmektedir. Geçen iki yıla yakın süreçte bu pandeminin yayılımını önlemeye yönelik tedbirlerin yanı sıra aşı çalışmaları yapılmış, bazı aşular uygulama onayı almış ve aşı vasıtasıyla pandemiyle mücadele hız kazanmıştır. Aşılama oranlarının her geçen gün artmasına, kısıtlamaların büyük ölçüde ortadan kalkmasına ve kamusal alanda normalleşme adımlarının atılmasına rağmen pandemi, aşılınmayan kesimin azımsanamayacak bir kitle olması ve mutasyonlar nedeniyle halk sağlığını tehdit etmeyi sürdürmektedir. Bu tehdit, normalleşmeye doğru atılan adımlarda geriye dönülmesi riskini taşımaktadır. Ancak bilhassa Türkiye'de yaklaşık iki yıl

içerisinde pandemiyle mücadele kapsamında alınan tedbirler; sosyolojik, ekonomik ve psikolojik açıdan pek çok insanı olumsuz bir biçimde etkilemiş ve bu etkilerin izleri silinememiştir.

Pandeminin ilk dönemlerinden itibaren alınan tedbirler arasında öncelikle okulların kapatılarak uzaktan eğitim sürecine geçilmesi, seyahat kısıtlamaları, maske kullanımı ve sosyal mesafe zorunluluğu, karantina ve sokağa çıkma yasağı yer almıştır. Bu tedbirler, kamusal alana yönelik olmaları nedeniyle özellikle çalışma hayatını olumsuz açıdan etkilemiştir. Pandeminin makro-ekonomik etkilerinin yanı sıra çalışma hayatına dolayısıyla kişilerin mali durumuna etkileri, toplumun hemen her kesiminin ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalmasına yol açmıştır. Bazı işkollarında -özellikle hizmet sektöründe- faaliyetlerin tamamen durması, bazılarında azalması, uzaktan çalışmaya elverişli işlerin evden gerçekleştirilmesi mümkün olurken elverişli olmayan iş yerlerinin ekonomik güçlükler ya da tedbirler nedeniyle kapanması, çalışanların işten ya da ücretsiz izne çıkarılması pandeminin ekonomik etkileri olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu tedbirler özel alan ile kamusal alanın iç içe girmesi neden olarak işgücüne dâhil olanlar için ekonomik etkilerin ötesinde kişisel etkiler ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada, pandeminin kamusal alan ve özel alan çerçevesinde ortaya çıkardığı etkilerin ve pandemi sürecinde yapılan yasal düzenlemeler ile mali desteklerden yararlanma imkânlarının işgücüne katılanların sosyo-demografik özellikleriyle olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda işgücünde yer alan 506 katılımcıya uygulanan çevrim içi anketin verileri ile istatistiksel analizler yapılmıştır.

Katılımcılara ait tanımlayıcı istatistiklere göre, katılımcıların %67,2'si kadınlardan oluşurken %87,1'i lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir ve %67,2'si öğretmen, doktor, mühendis, bankacı vb. gibi profesyonel meslek gruplarında yer alırken %73,7'si 3.000 TL ve üzeri gelire sahiptir. Özel sektörde çalışanların oranı %65,2, SGK'ye kayıtlılık oranı %85,2 ve ücretli çalışan oranı %67'dir.

Analiz sonucunda, pandemi döneminde işgücünde bulunan katılımcıların yaşamış olduğu ekonomik güçlükler ile bireylerin yaşı, eğitimi, mesleği, istihdam durumu, sektörü, ücreti, kayıtlı çalışma durumu, pandemi dönemi öncesine kıyasla mevcut gelirden ve çalışma saatlerinde yaşadığı değişiklikler, eşin çalıştığı sektör, eşin geliri ve kayıtlılık durumu arasında anlamlı ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda pandemi döneminde ekonomik açıdan 30-44 yaş arası katılımcıların diğer yaş gruplarına nazaran, lise ve altı eğitim düzeyine sahip olanların lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanlardan, hizmet işlerinde çalışanların diğer meslek gruplarından, bağımsız çalışanların ücretli çalışanlardan daha fazla etkilendikleri görülmüştür.

Ayrıca çalışmada, pandeminin çalışma hayatı ve ekonomi üzerinde ortaya çıkardığı olumsuz etkilere yönelik devlet tarafından alınan işten çıkarma yasağı gibi tedbirler ve işsizlik ödeneği, kısa çalışma ödeneği, asgari ücret desteği, nakdi ve sosyal yardımlar gibi merkezi ve yerel yönetimler tarafından yapılan desteklerin yanı sıra işin iş yeri dışında gerçekleşmesine elverişli olduğu durumlarda evden çalışma olanağı gibi düzenlemelerden katılımcıların faydalanma durumu da incelenmiştir. Bu

doğrultuda lisans ve lisansüstü eğitime sahip, profesyonel meslek gruplarında yer alan, ücretli, özel sektörde çalışan katılımcıların genel olarak evden çalışma imkânı ve kısa çalışma ödeneği; lise ve altı eğitim düzeyine sahip olanların, hizmet işlerinde ve nitelik gerektirmeyen işlerde istihdam edilenlerin ise işsizlik ödeneği, devletin mali desteği gibi düzenlemelerden faydalandıkları görülmüştür. Kayıt dışı istihdam edilenler ise Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı olma ön koşulu taşıyan işsizlik ve kısa çalışma ödeneği, işten çıkarma yasağı, asgari ücret desteği gibi uygulamalardan faydalanamamıştır.

Çalışmada ele alınan diğer bir araştırma alanı ise katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile pandeminin katılımcılar üzerinde ortaya çıkardığı kişisel sonuçların ilişkisi olmuştur. ‘Aileden birinin hastalığı, aileden birinin vefatı, bireyin kendi hastalığı, çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırma zorunluluğu, psikolojik, duygusal/zihinsel olarak olumsuz etkilenme durumu, işsiz kalma/iş yerinin kapanması, gelirdeki/ailenin toplam gelirindeki azalma nedeniyle ekonomik sıkıntı yaşama durumu ile kreş ve okulların kapanması nedeniyle çocuklarla ilgilenebilmek için işten ayrılma zorunluluğu’ şeklinde belirlenen olumsuz durumlar arasında katılımcıların öncelikli seçimi psikolojik, duygusal ya da zihinsel açıdan olumsuz etkilendikleri yönünde olmuştur. 25-34 yaş arasındaki katılımcılar, bağımsız çalışanlar, özel sektörde çalışanlar, kayıt dışı çalışanlar, 6.000 TL ve altı gelire sahip olanlar ekonomik problemlerle karşı karşıya kaldığını belirtirken; 35 yaş üzerindeki, ücretli çalışanlar, kamu çalışanları, SGK’ye kayıtlı çalışanlar, 6.000 TL üzeri gelir elde eden katılımcılar ise çocukların online eğitime geçmesi nedeniyle onlara daha fazla vakit ayırmak zorunda kalmış olmanın sıkıntısı ile karşı karşıya kalmıştır.

Yapılan çalışma, pandemi döneminin gerek kamusal alanda gerekse özel alanda sosyolojik ve ekonomik etkilerinin tezahürlerini nicel araştırma yöntemleri ile ortaya koymaya çalışmıştır. Ekonomik açıdan yaşanan güçlükler tüm çalışma hayatında kendisini gösterirken, özel alanda yaşanan en önemli güçlüğün kadınların ev içi iş yükünün evden çalışma ve uzaktan eğitim uygulamaları ile artması olduğu anlaşılmıştır. Sonraki çalışmalarda kadınların pandemi döneminde spesifik olarak artan iş yükünün araştırılması da literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aca, Z. (2021) “Pandemic: A Crisis for Social Work” F. Özsungur (eds.) Handbook of Research on Policies, Protocols, and Practices for Social Work in the Digital World (pp. 189-210), Hershey, PA, IGI Global. <http://doi:10.4018/978-1-7998-7772-1.ch011>
- Akyıldız, Ş. (2020) “How Has COVID-19 Affected Turkey's Labor Market?”, Economic Policy Research Foundation of Turkey, Evaluation Note No: 202029, https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2020/notlar/how_has_covid19_affected_turkeys_labor_market.docx.pdf (21.06.2021).

- Balcı, Y. ve Çetin, G. (2020) “COVID-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisinde İstihdam ve Çalışma Hayatı Üzerindeki Etkileri: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, <https://www.ticaret.edu.tr/uploads/haberler/1374/%C4%B0stihdam%20Raporu.pdf> (23.07.2021).
- Blundell, R., Costa Dias, M., Joyce, R. ve Xu, X. (2020) “COVID-19 and Inequalities”, *Fiscal Studies*, 41(2): 291-319. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12232>
- Clark, S., McGrane, A., Boyle, N., Joksimovic, N., Burke, L., Rock, N. ve O’ Sullivan, K. (2021) ““You’re a Teacher You’re a Mother, You’re a Worker”: Gender Inequality During COVID-19 in Ireland”, *Gender Work Organ*, 28: 1352-1362. <https://doi.org/10.1111/gwao.12611>
- Del Boca, D., Oggero, N., Profeta, P. ve Rossi, M. (2020) “Women’s and Men’s Work, Housework and Childcare, Before and During COVID-19”, *Review of Economics of the Household*, 18(4): 1001-1017. <https://doi.org/10.1007/s11150-020-09502-1>
- Erikson, R. ve Goldthorpe, J.H. (1992) “The Constant Flux”, Oxford, Oxford University Press.
- Farré, L., Fawaz, Y., González, L. ve Graves, J. (2020) “How the COVID-19 Lockdown Affected Gender Inequality in Paid and Unpaid Work in Spain”, IZA Discussion Paper No. 13434, <https://covid-19.iza.org/wp-content/uploads/2020/10/How-the-covid-19-lockdown-affected-gender-inequality-in-paid-and-unpaid-work-in-spain.pdf> (30.06.2021).
- ILO (2020) “ILO Brief on Lessons from the COVID-19 Pandemic: Gender Relevance of the 19th ICLS Statistical Standard”, Geneva, International Labour Organization. https://ilo.org/global/statistics-and-databases/publications/WCMS_757969/lang--en/index.htm (14.07.2021).
- International Monetary Fund (2020) “World Economic Outlook: The Great Lockdown”, Washington, DC. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020> (08.07.2021).
- Keogh-Brown, M.R., Jensen, H.T., Edmunds, W.J. ve Smith, R.D. (2020) “The Impact of Covid-19, Associated Behaviours and Policies on the UK Economy: A Computable General Equilibrium Model”, *SSM-Population Health*, 12: 100651. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2020.100651>
- Kipnis, H. ve Rana, A.N. (2020) “COVID-19 and Gender Equality: Six Actions for the Private Sector”, Washington, International Finance Corporation.
- Manzo, L.K.C. ve Minello, A. (2020) “Mothers, Childcare Duties, and Remote Working Under COVID-19 Lockdown in Italy: Cultivating Communities of Care”, *Dialogues in Human Geography*, 10(2): 120-123. <https://doi.org/10.1177/2043820620934268>
- O’Reilly, A. (2020) ““Trying to Function in the Unfunctionable”: Mothers and COVID-19”, *Journal of the Motherhood Initiative for Research and Community Involvement*, 11(1): 7-24.

Ross, J. ve Taylor, K. (Ed.) (2020) “The Impact of COVID-19 on Women’s and Men’s Lives and Livelihoods in Europe and Central Asia: Preliminary Results from a Rapid Gender Assessment”, UN Women Series: Women at the Forefront of COVID-19 Response in Europe and Central Asia. <https://data.unwomen.org/publications/impact-covid-19-womens-and-mens-lives-and-livelihoods-europe-and-central-asia> (18.07.2021).

Trougakos, J.P., Chawla, N. ve McCarthy, J.M. (2020) “Working in a Pandemic: Exploring the Impact of COVID-19 Health Anxiety on Work, Family, and Health Outcomes”, *Journal of Applied Psychology*, 105(11): 1234-1245. <https://doi.org/10.1037/apl0000739>

Zeybekoğlu Akbaş, Ö. ve Dursun, C. (2020) “Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi Sürecinde Özel Alanına Kamusal Alanı Sığdıran Çalışan Anneler”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5): 78-94.

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Dr. Eda KILIÇ Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ
Tasarım / <i>Design</i>	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Dr. Eda KILIÇ Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ
Veri Toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Dr. Eda KILIÇ Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i>	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Dr. Eda KILIÇ Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ
Literatür Taraması / <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literature required for the study</i>	Dr. Eda KILIÇ Dr. Öğr. Üyesi Esin KILIÇ

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür: -

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Acknowledgement: -
